

MAL 2023 -suunnitelman hyväksyminen

Elinvoimalautakunta 26.10.2023 § 65

KUUMA-johtokunta on kokouksessaan 26.9.2023 § 26 hyväksynyt osaltaan MAL 2023 -suunnitelman sekä merkinnyt tiedoksi MAL 2023 vaikutusten arviointiselostuksen. KUUMA-johtokunta on esittänyt, että KUUMA-kunnat osaltaan hyväksyvät MAL 2023 -suunnitelman maankäytön ja asumisen osalta sekä ne kunnat, jotka eivät ole HSL:n jäseniä, hyväksyvät MAL 2023-suunnitelman myös liikenteen osalta. Lisäksi KUUMA-johtokunta esittää, että KUUMA-kunnat merkitsevät tiedoksi vaikutusten arviointiselostuksen.

Mikä MAL-suunnitelma on ja miten se on valmisteltu?

Helsingin seudun maankäytön (M), asumisen (A) ja liikenteen (L) MAL 2023 -suunnitelma on strateginen, Helsingin seudun 14 kuntaa kattava suunnitelma. Suunnitelma ilmaisee seudun kuntien yhteisen tavoitetilan seudun kehityksestä vuoteen 2040 ja luo näkemystä 2060-luvulle asti. Suunnitelmakokonaisuus kattaa myös lakisääteisen liikennejärjestelmäsuunnitelman.

Nyt hyväksymiskäsittelyssä oleva suunnitelma on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä, ja siitä ovat vastanneet alueen kunnat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Järvenpää, Nurmijärvi, Tuusula, Kerava, Mäntsälä, Pornainen, Hyvinkää, Kirkkonummi, Vihti ja Sipoo sekä liikenteen osalta Siuntio. Lisäksi mukana ovat olleet HSL, HSY, Uudenmaan liitto ja valtion liikenne- ja ympäristöviranomaiset.

MAL 2023:n visio, tavoitteet, tavoitetasot ja arviointikokonaisuudet päätettiin alkuvuonna 2022. Kokonaisuus yhdessä arviointiohjelman kanssa hyväksyttiin HSL-hallituksessa 8.2.2022, HSYK:ssä 16.2.2022 ja KUUMA-johtokunnassa 17.3.2022. Visiona on, että Helsingin seutu on vuonna 2040 Euroopan kestävimmin kasvava ja ihmisläheisin metropolialue. Seutu saavuttaa vision mukaisen tulevaisuuden vuoteen 2040 mennessä vastaamalla suunnitelmalle asetettuihin kolmeen päätavoitteeseen: hiilineutraaliin, hyvinvoivaan ja menestyvään Helsingin seutuun.

MAL 2023 -suunnitelmaluonnos oli lausunnoilla keväällä 2023. Nurmijärven kunnanhallitus antoi lausunnon suunnitelmaluonnoksesta 8.5.2023 (§69). Lausuntojen jälkeen MAL 2023 -suunnitelma on viimeistelty hyväksymiskäsittelyyn annettujen lausuntojen pohjalta.

MAL-suunnittelua tehdään neljän vuoden syklillä. Hyväksytyn MAL-suunnitelman pohjalta käydään seudun ja valtion väliset MAL-sopimusneuvottelut, jossa määritellään tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet lähivuosien asuntotuotannolle sekä kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja liikennejärjestelmän kehittämiselle. Samalla sovitaan valtion osallistumisesta seudullisesti merkittävien liikennehankkeiden rahoittamiseen sekä mm. infra-avustusten että käynnistysavustusten määristä.

Kevään 2023 lausuntokierroksen vaikutukset MAL 2023-suunnitelman viimeistelyyn

MAL 2023-suunnitelma on viimeistelty seudun kunnista ja muilta lausunnonantajilta saadun palautteen mukaisesti.

Erityisesti asumisen osiota on uudelleen muotoiltu palautteen pohjalta. Asuntotuotannon ohjaamisen kirjauksia palautettiin suunnitelmaan uudelleen muotoiltuna. Ohjaus tapahtuu edelleen kuntatasolla kuntien harkinnassa, mutta lausuntopalautteen perusteella haluttiin sisällyttää

suunnitelmaan vahvempi seututasoinen suositus ohjauksesta. Lisäksi suunnitelmaluonnoksen valmistelutyössä esiin nostettu tarve laventaa kohtuuhintaisuus -käsitettä ara-vuokratuotannosta lähemmäs omistusasumista palautettiin suunnitelmaan välimallisen asuntotuotannon, kuten aso-asunnot, edistämisen muodossa. Näihin asioihin myös Nurmijärvi puuttui lausunnossaan.

Liikenteen osalta Nurmijärvi linjasi lausunnossaan kielteistä kantaansa suunnitelmaluonnoksessa esitettyyn tiukkenevaan pysäköintipolitiikkaan. Pysäköinnin osalta suunnitelmassa on kuitenkin pysynyt kirjaukset maksullisen pysäköinnin hintojen korottamisesta, maksullisten pysäköintivyöhykkeiden laajentamisesta, pysäköinnin kapasiteetin vähentämisestä joukkoliikenteen parhaan palvelutason alueilla sekä pysäköinnin aikarajoitusten asettamisesta. Lisäksi suunnitelmassa on kirjaus, joka velvoittaa kuntia vähentämään autonomistusta kaavoituksen pysäköintiratkaisuilla.

MAL 2023 -suunnitelman keskeinen sisältö

MAL-suunnitelma tiivistää keskeiset yhdyskuntarakenteen, liikennejärjestelmän ja asuntotarjonnan kehittämisen toimenpiteet ja seudun tavoitellut ominaispiirteet, jotka toteuttavat suunnitelmalle asetettuja tavoitteita. Kiteytetysti MAL 2023 -suunnitelman sisältö voidaan kuvata viiden kohdan mukaan:

1. Jatketaan Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen pitkäjänteistä tiivistämistä, erityisesti keskuksiin ja raideliikenteeseen tukeutuen sekä nykyistä liikennejärjestelmää täysimääräisesti hyödyntäen.
2. Rakennetaan Helsingin seudun asukkaiden tarpeisiin monipuolisia ja laadukkaita asumisen vaihtoehtoja ja uudistetaan määrätietoisesti asuinalueita, jotka uhkaavat jäädä kehityksestä jälkeen.
3. Panostetaan aiempaa vahvemmin Helsingin seudun kestävä liikennejärjestelmän kehittämiseen ja varmistetaan tehokas joukkoliikennejärjestelmä myös tulevaisuudessa.
4. Seudullisella ja kansallisella tasolla toteutetaan monipuolisia toimenpiteitä, joilla vähennetään liikenteen päästöjä ja asumisen energiankulutusta.
5. Vahvistetaan Helsingin seudun elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä kehittämällä keskeisiä elinkeinoalueita sekä parantamalla kansainvälistä saavutettavuutta ja logistiikan tehokkuutta.

Suunnitelman kärkitoimenpiteet on jaettu viiden keskeisen teeman alle:

1. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen
 - a. Rakennetaan 16 500 uutta asuntoa vuosittain.
 - b. Kohdistetaan 95 % seudun uudesta asuntotuotannosta ensisijaisille vyöhykkeille.
 - c. Mahdollistetaan maankäytön tiivistyminen (mm. asemanseutujen kehittäminen, maanteiden uudet liittymät).
2. Asumisen monipuolisuus ja kaupunkiuudistus
 - a. Toteutetaan ara-asuntotuotantoa pääkaupunkiseudun kunnissa 30 % ja KUUMA-kunnissa 20 % vuosittaisesta asuntotuotantotavoitteesta.
 - b. Ohjataan huoneisto- ja talotyyppi sekä hallintamuoto- ja rahoitusjakaumaa.
 - c. Ehkäistään alueellista eriytymistä kaupunkiuudistuksen keinoin.
3. Kestävä liikennejärjestelmä
 - a. Varmistetaan joukkoliikenteen kilpailukyky palvelutasolla ja lipun hinnalla.
 - b. Kehitetään kestävien matkaketjujen toimivuutta (ml. joukkoliikenteen nopeutustoimet).
 - c. Varmistetaan joukkoliikennejärjestelmän toimivuus (ml. varikot).
 - d. Toteutetaan keskeiset kaupunkiraidehankkeet.
 - e. Toteutetaan pyöräilyn pääverkko.

- f. Toteutetaan juna- ja metroasemien parantamistoimenpiteitä.

4. Päästövähennykset

- a. Vauhditetaan ajoneuvokannan käyttövoimamuutosta vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluverkostoa kehittämällä sekä mm. ympäristövyöhykkeitä selvittämällä.
- b. Tuetaan erityisesti raskaan liikenteen ajoneuvokannan uudistumista.
- c. Toteutetaan tiukempaa pysäköintipolitiikkaa.
- d. Vähennetään asuntojen ostoenergiankulutusta ja rakennetaan uusiutuvaa energiantuotantoa.
- e. Edistetään vähähiilisten materiaalien ja puun käyttöä rakentamisessa.

5. Elinkeinoelämän toimintaedellytykset

- a. Toteutetaan tieverkon kehittämistoimia tavara- ja joukkoliikenteen edellytyksiä parantaen.
- b. Toteutetaan raskaan liikenteen taukopaikat.
- c. Huomioidaan elinkeinoelämän tila- ja kuljetustarpeet maankäytön suunnittelussa sekä liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteensovittamisessa.

MAL 2023 -suunnitelman asuntotuotantotavoitteet

Yksi keskeinen MAL 2023 -suunnitelmassa linjattava asia on Helsingin seudun kuntakohtaiset asuntotuotantotavoitteet. MAL-suunnitelmassa asukasmäärän ennustetaan kasvavan vuoden 2020 1,5 miljoonasta lähes 1,9 miljoonaan vuonna 2040. Kasvua mahdollistetaan seuraavilla vuotuisilla asuntotuotanto- ja asuntokaavoitustavoitteilla

- Helsingin seutu 16 500 asuntoa ja asuntokaavaa 1 500 500 kem²
- KUUMA-kunnat 3 800 asuntoa ja asuntokaavaa 345 600 kem²
- Nurmijärvi 380 asuntoa ja asuntokaavaa 34 600 kem²

Asuntotuotannosta 95 % tulee sijoittaa ensisijaisille vyöhykkeille. Tavoite on seudullinen, ei kunnittainen.

Vaikutusten arviointi

Suunnitelman vaikutuksia on arvioitu vaikutusten arviointiohjelmassa määritettyjen teemojen pohjalta. Suunnitelman kolmen päätavoitteen (**hiilineutraali, hyvinvoiva, menestyvä**) toteutumista suunnitelman toimenpitein on selvitetty arviointikokonaisuuksien pohjalta. Arviointikokonaisuuksia on hyödynnetty suunnitelman eri vaiheiden vaikutusten arvioinnissa. MAL 2023 -suunnitelman vaikutusten arviointiselostus on laadittu lopullisen suunnitelmaversion pohjalta. Vaikutusten arvioinnin keskeiset tulokset ovat alla sisennettynä kunkin päätavoitteen kohdalla.

Hiilineutraaliudelle asetettiin arviointikokonaisuus, joka koostuu liikenteen ja asumisen CO₂-päästöistä. CO₂-päästöjen osalta tavoitetasoiksi on asetettu, että liikenteen CO₂-päästöt ovat lähellä nollaa vuoteen 2040 mennessä. Lisäksi kestävän yhdyskuntarakenteen ja liikenteen yhteensovittamisessa seudun henkilöautoliikenteen päästöt vähenevät sopusoinnussa kansallisten päästötavoitteiden kanssa. Asumisen CO₂ -päästöjen osalta tavoitetasona on, että kokonaisenergiankulutus laskee vuoteen 2040 mennessä kuntien omien hiilineutraaliustavoitteiden mukaisesti.

- Liikenteen CO₂-päästöt (ei muutosta edelliseen tarkasteluun): Liikenteen CO₂ -päästöt laskevat noin puoleen vuoden 2005 tasosta. Suunnitelman toimenpiteillä päästöt vähenevät vain noin kolme prosenttiyksikköä. Päästötavoitetta ei voida saavuttaa ilman henkilöautojen liikennesuoritteeseen vaikuttavia keinoja. Päästötavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös

- muutoksia raskaan liikenteen kalustossa ja käyttövoimissa sekä logistiikan tehostamista. Joukkoliikenteen päästöt vähenevät, mutta niiden vaikutus jää kokonaiskuvassa pieneksi.
- Asumisen energiankulutus (ei muutosta edelliseen tarkasteluun): Vuosittainen ostoenergiantarve laskee noin 2 % vuoteen 2040 mennessä.

Menestyvä -tavoitteen päämittariksi asetettiin yhteiskuntataloudellinen tehokkuus.

Yhteiskuntataloudellisen tehokkuuden tavoitetaso on, että suunnitelman toimenpiteiden ja maankäytön tehokkuuden tuottamien hyötyjen ja järjestelmätason kustannuksien suhde on vähintään yli 1.

- Suunnitelman hyödyt jäävät hieman kustannuksia pienemmiksi eli yhteiskuntataloudellinen tehokkuus on hieman alle yhden, 0,97. Suurimmat hyödyt ovat seurausta joukkoliikenteen käyttäjille edullisemmista lipunhinnoista ja liikennejärjestelmän käyttäjien matka-aikasäästöistä. Joukkoliikenteen käytön lisääntymisen myötä tieliikenteen ruuhkautuminen vähenee ja syntyy merkittäviä matka-aikasäästöjä. Ilman vuosittaista lisäjoukkoliikennetukea yhteiskuntataloudellinen tehokkuus on 0,45.

Hyvinvoiva -tavoitetta on arvioitu alueiden tasapainoisen kehityksen arviointikokonaisuudella, joka pitää sisällään joukon laadullisia mittareita. Arviointikokonaisuus perustuu asumisen, palveluiden, saavutettavuuden, viher- ja virkistysalueiden ja muiden keskeisten paikkatietoaineistojen tarkasteluun yhdessä väestöä kuvaavan sosioekonomisen yhdistelmäindikaattorin kanssa.

Tavoitetasoksi on määritetty nelipoortaisen luokittelun 3. taso "kannustava" (luokat: "vähäinen vaikutus, mahdollistava, kannustava, vahva vaikutus").

- Viimeistely ehdotus kannustaa luonnosta selkeäsanaisemmin edistämään laadukasta ja monipuolista asuntotuotantoa, vaikka päämittariin ei ole tullut muutosta.

Mitä seuraavaksi?

MAL 2023 -suunnitelman pohjalta valmistellaan ja neuvotellaan MAL-sopimuksen päivitys valtion ja seudun kuntien kesken. Sopimusneuvottelujen on määrä alkaa loka-/marraskuun 2023 vaihteessa.

Itsessään MAL 2023 -suunnitelma on seudun kuntien pitkänaikavälin suunnitelma vuoteen 2040 ja luo yhteistä näkemystä aina 2060-luvulle saakka. Suunnitelma ilmaisee seudun kuntien yhteisen tahtotilan seudun kehittämisestä ja suunnitelman toimenpiteet on valittu niiden vaikuttavuuden perusteella suhteessa suunnitelmalle asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi suunnitelmakokonaisuus kattaa lakisääteisen liikennejärjestelmäsuunnitelman.

Esittelijä

Tekninen johtaja

Esitys

Elinvoimalautakunta esittää kunnanhallitukselle, että se hyväksyy liitteenä olevan MAL 2023-suunnitelman KUUMA-johtokunnan esityksen mukaisesti.

Lisäksi elinvoimalautakunta esittää kunnanhallitukselle, että se merkitsee tiedoksi MAL 2023 vaikutusten arviointiselostuksen KUUMA-johtokunnan esityksen mukaisesti.

Suunnitelmaa hyväksyessään Nurmijärven kunta kuitenkin ilmaisee huolensa tiukkenevaan pysäköintipolitiikkaan.

Suunnitelman pysäköintiä hankaloittavat kirjaukset ovat yhteisiä koko seudulla, mutta Helsingin seutu on kuitenkin hyvin moninainen. Suunnitelman pysäköintiä koskevien toimenpiteiden osalta

tulisi nyt kirjattua selvemmin näkyä seudun eri kuntien erilaisuus. Esimerkiksi suunnitelmaan kirjattu velvoite vähentää autonomistusta kaavoituksen keinoin ei ole Nurmijärvellä vähentänyt autonomistusta. Sen sijaan keinolla on saatu aikaan epäviihtyisää ympäristöä. Nurmijärvellä asiointi iltaisin ja viikonloppuisin ei ole mahdollista joukkoliikennettä käyttäen. Lisäksi suunnitelmaan kirjatun pysäköinnin maksullisuuden tulee tarkoittaa myös pysäköinnin maksuttomuuden vaihtoehtoa. Nurmijärvellä maksullinen (liityntä)pysäköinti ei edistä joukkoliikenteen käyttöä, vaan heikentää joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä.

Valmistelija

yleiskaavapäällikkö Anita Pihala, anita.pihala(at)nurmijarvi.fi
erikoissuunnittelija Katriina Ahokas, katriina.ahokas(at)nurmijarvi.fi
liikenneinsinööri Pia Korteniemi, pia.korteniemi(at)nurmijarvi.fi

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Kunnanhallitus 06.11.2023 § 161
1241/10.00.00.00/2021

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus päättää hyväksyä liitteenä olevan MAL 2023-suunnitelman KUUMA-johtokunnan esityksen mukaisesti.

Lisäksi elinvoimalautakunta esittää kunnanhallitukselle, että se merkitsee tiedoksi MAL 2023 vaikutusten arviointiselostuksen KUUMA-johtokunnan esityksen mukaisesti.

Suunnitelmaa hyväksyessään Nurmijärven kunta kuitenkin ilmaisee huolensa tiukkenevaan pysäköintipolitiikkaan.

Suunnitelman pysäköintiä hankaloittavat kirjaukset ovat yhteisiä koko seudulla, mutta Helsingin seutu on kuitenkin hyvin moninainen. Suunnitelman pysäköintiä koskevien toimenpiteiden osalta tulisi nyt kirjattua selvemmin näkyä seudun eri kuntien erilaisuus. Esimerkiksi suunnitelmaan kirjattu velvoite vähentää autonomistusta kaavoituksen keinoin ei ole Nurmijärvellä vähentänyt autonomistusta. Sen sijaan keinolla on saatu aikaan epäviihtyisää ympäristöä. Nurmijärvellä asiointi iltaisin ja viikonloppuisin ei ole mahdollista joukkoliikennettä käyttäen. Lisäksi suunnitelmaan kirjatun pysäköinnin maksullisuuden tulee tarkoittaa myös pysäköinnin maksuttomuuden vaihtoehtoa. Nurmijärvellä maksullinen (liityntä)pysäköinti ei edistä joukkoliikenteen käyttöä, vaan heikentää joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä.

Valmistelija

yleiskaavapäällikkö Anita Pihala, anita.pihala(at)nurmijarvi.fi
erikoissuunnittelija Katriina Ahokas, katriina.ahokas(at)nurmijarvi.fi
liikenneinsinööri Pia Korteniemi, pia.korteniemi(at)nurmijarvi.fi

Päätös

Kunnanhallitus päätti hyväksyä liitteenä olevan MAL 2023-suunnitelman KUUMA-johtokunnan esityksen mukaisesti.

Lisäksi kunnanhallitus merkitsi tiedoksi MAL 2023 vaikutusten arviointiselostuksen KUUMA-johtokunnan esityksen mukaisesti.

Suunnitelmaa hyväksyessään Nurmijärven kunta kuitenkin ilmaisee huolensa tiukkenevaan pysäköintipolitiikkaan.

Suunnitelman pysäköintiä hankaloittavat kirjaukset ovat yhteisiä koko seudulla, mutta Helsingin seutu on kuitenkin hyvin moninainen. Suunnitelman pysäköintiä koskevien toimenpiteiden osalta tulisi nyt kirjattua selvemmin näkyä seudun eri kuntien erilaisuus. Esimerkiksi suunnitelmaan kirjattu velvoite vähentää autonomistusta kaavoituksen keinoin ei ole Nurmijärvellä vähentänyt autonomistusta. Sen sijaan keinolla on saatu aikaan epäviihtyisää ympäristöä. Nurmijärvellä asiointi iltaisin ja viikonloppuisin ei ole mahdollista joukkoliikennettä käyttäen. Lisäksi suunnitelmaan kirjatun pysäköinnin maksullisuuden tulee tarkoittaa myös pysäköinnin maksuttomuuden vaihtoehtoa. Nurmijärvellä maksullinen (liityntä)pysäköinti ei edistä joukkoliikenteen käyttöä, vaan heikentää joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä.